

ანზორ მესხიშვილი

საქართველოს

ვიწას

პანკონი სჭირდება!

ანზორ მესხიშვილი

**საქართველოს მიწას
პატრონი სჭირდება!**

გამომცემლობა „ივერიონი“
თბილისი
2021

ანზორ მესხიშვილი:

საქართველოს მინას პატრონი სჭირდება!

გამომცემლობა „ივერიონი“.

თბილისი. 2021. გვ. 68.

რედაქტორი: დიმიტრი მესხიშვილი
ეკონომიურ მეცნიერებათა
დოქტორი

რეცენზენტი: ომარ ქეშელაშვილი
ეკონომიურ მეცნიერებათა
დოქტორი, აკადემიკოსი

**რედაქტორ-
გამომცემელი:** ზაურ ნაჭყებია

**ტექნიკური
რედაქტორი:** ნინო ხოშტარია

ISBN 978-9941-8-3378-6

ავტორისბან

პატივცემულო მკითხველო,
ჩემი ავტორობით გამოცემულმა წიგნებმა: „ჩემო ქართულო მინავ“, „როდემდე ვჯიჯგნოთ ქართული მინა“ და „როცა ქართულ მინას პატრონი არ ჰყავს“ განსაკუთრებული ინტერესი გამოიწვია ფართო მკითხველში. მეტიც, ისე სწრაფად გავრცელდა, სამნუხაროდ არცერთი ეგზემპლარი აღარ დამრჩა. აქედან გამომდინარე, ჩემი მეგობრებისა და თანაგუნდელების ვაკის პარკის ბილიკელებისა და ნალვერის ჯოხოსნების წინადადებით, გადავწყვიტე აღნიშნული წიგნებიდან გადმოვიტანო მკითხველისთვის საინტერესო საკითხები და გამოვცე ცალკე პატარა კრებულად. ამ წიგნში არ ვეხები საქართველოს მინებთან დაკავშირებულ მთელ რიგ პრობლემებს. დაინტერესების შემთხვევაში შეგიძლიათ საქართველოს ეროვნულ ბიბლიოთეკაში ან/და ინტერნეტის საშუალებით მოიძიოთ ჩემი, ზემოთ აღნიშნული და სხვა წიგნები და სამეცნიერო ნაშრომები, რომლებიც ეხება საქართველოს მინათსარგებლობისა და მინათმონყობის პრობლემურ საკითხებს.

მადლობელი ვარ ეკონომიურ მეცნიერებათა დოქტორის, **დიმიტრი მესხიშვილის**, რომელმაც დააფინანსა ეს წიგნი.

ამ პატარა წიგნს ვუძღვნი ჩემი მამის, სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს ტრა-

გიკულად დაღუპული, საქართველოს სოფლის მეურნეობის დამსახურებული აგრონომის, საპატიო ნიშნის ორდენოსანის, აჭარის ა/რ ყოფილი ციხისძირის საბჭოთა მეურნეობის დირექტორის, შემდგომში საქართველოს ტექნიკური კულტურების მინისტრის მოადგილის, **ნესტორ მესხიშვილის**, ჩემი კოლეგისა და მეგობრის, საქართველოს მინის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტის თავმჯდომარის პირველი მოადგილის, ასევე ტრაგიკულად დაღუპული **თემურ ბექაურისა** და ჩემი ზემოთ აღნიშნული ნიგნების რედაქტორის, საქართველოს დამსახურებული ეკონომისტის, იაკობ გოგებაშვილის მედლისა და ნიკო ნიკოლაძის პრემიის ლაურეატის, გაზეთ „თანდგომი“-ს რედაქტორ-გამომცემლის, **ანზორ ბაბუხაძიას** ნათელ ხსოვნას.

ამასთან, მინდა გავიხსენო ის ადამიანები, რომლებმაც ჩემს საქმიანობაში მნიშვნელოვანი დადებითი წვლილი შეიტანეს სხვადასხვა პერიოდში და მათდამი პატივისცემა ამ წიგნით გამოვხატო. ესენი იყვნენ: აჭარის ა/რ უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე, შემდგომ ქალაქ თბილისის ბოტანიკური ბაღის დირექტორი, **მამია გოგოლიშვილი**; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრები: **მიხეილ ღვინჯილია**, **შოთა ეცადაშვილი**; მინისტრის მოადგილეები: **გაბრიელ კეჩხუაშვილი**, **გივი ყიფიანი**; საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მინათმონყობი-

სა და მინათსარგებლობის მთავარი სამმართველოს უფროსი - **ილია ბალაშვილი**, მისი პირველი მოადგილე - **გურამ ჩიკვილაძე**, საქართველოს მინისტრის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტის თავმჯდომარე - **ზურაბ გეგეჭკორი**. ნათელში იყოს მათი ხსოვნა.

განსაკუთრებით კი, მინდა აღვნიშნო ჩემს პროფესიონალურ ზრდაში და თანამდებობრივ წინსვლაში საქართველოს სოფლის მეურნეობის ყოფილი მინისტრის, შემდგომში საქართველოს მინისტრთა საბჭოს ყოფილი თავმჯდომარის, ეკონომიურ მეცნიერებათა დოქტორის, პროფესორის, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსის, **ნოდარ ქითანავას** დამსახურება და ვუსურვო მას დიდხანს, ჯანმრთელად ცხოვრება და ახალი წარმატებები მეცნიერულ და საზოგადოებრივ საქმიანობაში.

ანზორ მესხიშვილი

ანზორ მესხიშვილი

წარჩინებით დაამთავრა საქართველოს აგრო-
რული უნივერსტიტეტის სატყეო-სამეურნეო ფა-
კულტეტი, აგრეთვე ეკონომიკური ფაკულტეტი,
შემდეგ ვოლგოგრადის ეკონომიკისა და სატყეო-
მელიორაციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტი-
ტუსის ასპირანტურა.

მუშაობდა ქ. თბილისის ბოტანიკურ ბაღში სპე-
ციალისტად, ქ. თბილისის გამწვანების ტრესტში
ბრიგადირად, საქართველოს ალკკ ცენტრალურ
კომიტეტის ინსტრუქტორად, საქართველოს
სოფლის მეურნეობის სამინისტროში - სპეციალ-
ისტად, განყოფილების გამგედ, მთავარი სამმარ-
თველოს უფროსად, თეთრინყაროს რაიონის აგ-
როსამრეწველო გაერთიანების თავმჯდომარედ,
თეთრინყაროს რაიონის აღმასკომის თავმჯდომა-
რის პირველ მოადგილედ, საქართველოს მიწის
მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტის სამმარ-
თველოს უფროსად, საქართველოს იუსტიციის
სამინისტროს საჯარო რეესტრის შიდა კონ-
ტროლისა და აუდიტის სამსახურის უფროსად.
პროფესიონალ კონსულტატთა ჯგუფის მთავარ
მეცნიერ-კონსულტატად მინათსარგებლობის
საკითხებში, ამჟამად მუშაობს ტექნიკურ უნივე-
რსიტეტში პროფესორის თანამდებობაზე.

არის საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის **“მინის ფონდის მართვის მეცნიერული უზრუნველყოფის მუდმივმოქმედი კომისიის”** წევრი, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის კოორდინატორი, მინათსარგებლობის მიმართულებით, ჟურნალ **“ბიზნესი და კანონმდებლობის”** რედკოლეგიის წევრი, საერთაშორისო ჟურნალ **„აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიების“** რედკოლეგიის წევრი, საერთაშორისო სამეცნიერო მეთოდოლოგიური და პრაქტიკული ყოველკვარტალური რეფერირებული ჟურნალის **„აგრარულ-ეკონომიური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“** საგამომცემლო-სარედაქციო კოლეგიის წევრი, არის დამოუკიდებელი ექსპერტი უძრავი ქონების (მინის) საკითხებში, გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის (ორჰუსის) კონვენციის და გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ინტერნაციონალურ-გეოკონსულტაციურ ფირმა **„დოქტორ ვაისი და პარტნიორის“** სერტიფიკატების მფლობელი, უძრავი ქონების, თანამედროვე კადასტრისა და რეგისტრაციის საკითხებში. ეკონომიკის დოქტორი, ფაზისის აკადემიის აკადემიკოსი, 100-ზე მეტი სამეცნიერო შრომის 14 წიგნისა და 1 სახელმძღვანელოს ავტორი. დაჯილდოებულია საპატიო ნიშნის და ღირსების

ორდენებით, მედლებით და საპატიო სიგელებით.

ა. მესხიშვილი უშუალოდ მონაწილეობდა საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში, მათ შორის, აფხაზეთში, ტერასების დაპროექტება-მონყოფაში და ეროზირებული ფერდობების გატყევაში. კოლხეთის დაჭაობებული ფართობების დაშრობა-ათვისებაში და აღმოსავლეთ საქართველოს მიწის ფართობების გასარწყავებაში. ე. თბილისის მდინარე მტკვრის მარცხენა სანაპიროს გამწვანებაში. მისი ინციატივით საქართველოში ადგილობრივი ტყეების ბაზაზე შეიქმნა სამეურნეობათაშორისო სატყეო მეურნეობები და ჩატარდა ადგილობრივი ტყეების ტყეთმონყოფა.

1982 წელს, როდესაც დაიწყო თეთრინყაროს რაიონში აგროსამრეწველოს გაერთიანების თავმჯდომარედ მუშაობა, რაიონის სოფლის მეურნეობის დარგი ყოველიურად სამეურნეო წელს ამთავრებდა 60 მილონი მანეთის ზარალით, 1986 წელი კი დაამთავრა 70 მილიონი მანეთის მოგებით და საქართველოში გამართულ სოცშეჯიბრში თეთრინყაროს რაიონი გავიდა პირველ ადგილზე.

ანზორ მესხიშვილი ჩვენს ქვეყანაში აღიარებული მეცნიერია მინათსარგებლობის, მინათმონყოფის, მიწის სამართლის, მიწის კადასტრის, მიწის ბალანსის, მიწის კოდექსის, პრობლემების კვლევის სფეროში. ამ პრობლემებზე მან მრავა-

ლი საინტერესო და მეცნიერული და გამოყენებითი ღირებულების ნაშრომი გამოაქვეყნა. მისი ავტორობით გამოცემულია ნიგნები: „ჩემო ქართულო მინავ“, „როდემდე ვჯიჯგნოთ ქართული მინა“, „როცა ქართულ მინას არ ჰყავს პატრონი“ და „ნინადადებები საქართველოს აგრარული სექტორის განვითარების სტრატეგიისათვის“. ამ ნიგნებით მან თავისი გულითადი და პატრიოტული დამოკიდებულება გამოხატა ეროვნული საუნჯის - ქართული მინის მიმართ. საზოგადოებას თვალნათლივ დაანახა და აგრძნობინა, თუ რა დიდ განსაცდელშია ჩვენი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები, როგორ ჯიჯგნიდნენ მას და ცდილობდნენ ყიდვა-გაყიდვის დაკანონებით უცხოელებისთვის ჩაეგდოთ ხელში. ამ ბოლო წლებში მისი ანალიტიკურ-კრიტიკული ხასიათის სტატიები და ინტერვიუები სისტემატურად იბეჭდება ქართულ ბეჭდვით და ელექტრონულ მედიაში, სადაც ავტორი პროფესიული სიღრმით განიხილავს იმ უმწვავეს პრობლემებს, რასაც ადგილი აქვს ქართულ მინასთან დაკავშირებით. ხშირია მისი გამოსვლები ტელევიზიით და გაზეთებში ქართული მინის დაცვის ეფექტურად გამოყენებისთვის. ის ხმამაღლა საუბრობს იმაზე, თუ რა საშიშროება ელოდება ქართულ მინას - საქართველოს ეროვნულ შეუცვლელ საუნჯეს.

ანზორ მესხიშვილი არის ადამიანი, რომელიც ათეული წელია ხმალამოღებული იბრძვის ქართული მიწის, როგორც ქართველი ერის ფასდაუდებელი სიმდიდრის გადასარჩენად. იგი უდაოდ არის ქართული მიწის გუშაგი და უანგარო მსახური!

ვულოცავთ ბატონ ანზორს **80** წლის იუბილეს. ვუსურრვებთ დღეგრძელობას და ჯანმრთელობას ჩვენი ქვეყნის სასიკეთოდ. ხანგრძლივ ნაყოფიერ მოღვაწეობას პროფესიულ და საზოგადოებრივ საქმიანობაში.

საქართველოს სოფლის
მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.

ილია ჭავჭავაძე

„რომელი ვნება შეედრება იმ ვნებას, რომელიც თავს ატყდება სამშობლოს მამულების სხვის ხელში ჩაგდებათ და თავისიანების გამოწირვით! კაცი შეიძლება შესცდეს სამამულიშვილო კითხვების გარჩევაში, გარნა ეს შეცდომა, ვითარცა შეცდომა, გასწორდება, თვით შემცდარი ისევ მობრუნდება და, შეიძლება, ყველას გადააჭარბოს მამულიშვილობით... სულ სხვაა დედამიწის გაყიდვა. ნებისთ გაყიდოს მამული, გინდ უნებლიეთ, ორივე შემთხვევაში გამყიდველი დიდს დანაშაულს იღებს კისერზე წინაშე თავის მემკვიდრეებისა და წინაშე მთელის სამშობლოსი. მისი საქციელი ველარ გასწორდება ვერც სინანულით და ვერც დრო-ჟამის მსვლელობით. ძვირფასი თვალი ერთმა ბრიყვმა წყალში ისროლაო და ათასმა ჭკვიანმა ველარ ამოიღო. ასეა მამულის გაყიდვის საქმეც. მისი მყიდველი შიგ სახლდება მკვიდრად, ღობეყორეს უახლებს, არხებსა და რუებს უწმენდავს, ვენახებსა, ზვრებს და ტყეს ასუფთავებს და ყველგან ასახლებს თავისიანებს. მოსული ხდება ბატონად და უფლად ბინდართა სახლებისა, კერიისა, საყდრებისა და საფლავებისაც კი. მასში აღებული ფული - კი იფლანგება და ქარქთველთასავით ნიავედება და წყალდება. ერთი იძენს საუკუნო სამკვიდრებელს, მეორე ჰკარგავს იმ მასაზრდოებელ წყაროს, რომელსაც

ჩვენ, ქართველნი, სამართლიანად ვუნოდებთ დედამიწას. ერთი იძენს უშრეტ წყაროს ცხოვრებისას, მეორე ითვლის ბრჭყვიალა ლითონს, რომელიც იმდენად არას ჰმატებს კაცს, რამდენადაც თვისს მონად ჰხდის მანამდე თავისუფალ არსებას. ამიტომაც დედულ-მამულის სხვა ტომ-მოდგმის ხელში ჩამგდებელს ყველა ქვეყანაში ზიზღით უღურებენ, მას აღარ სთვლიან თავის სისხლ-ხორცად, მას აცხადებენ მამულის მოღალატედ და ყველას ავალებენ მასთან შეწყვიტონ ყოველივე კავშირი და დამოკიდებულება. ჩვენში - ღა?... ჩვენში ჯერ ეს ესრე არ არის. ჩვენში თვით მამულის გამყიდავნი დიდ პატრიოტებად ითვლებიან და ამ „პატრიოტებს“ ის გაბედულებაც აქვთ, რომ სხვანი გამოაცხადონ მამულის მოღალატედ... ეს საცინელი იქნებოდა, რომ სამწუხარო არ იყოს. სამწუხარო - კი იმიტომ არის, რომ დღევანდლამდის ჩვენ ვერ გაგვირჩევია, რაა ჭეშმარიტი მამულიშვილობა და რაა ნამდვილი მოღალატეობა წინაშე მამულისა და კერიისა, ამ ყოველ გაგებულთა წმიდათა უწმიდესისა. როგორც არ გაიყიდება დედა, ისე არ გაიყიდება დედამიწა. ...ისტორიამ არ იცის ამგვარების პატიება... ჩვენი ისტორია და ერის მსჯავრი შეაჩვენებს იმათ, რომელთაც მუშაობა, ოფლითა თავისით პურის ჭამა მეტ ბარგად მიაჩნიათ და გასაყიდად იმეტებენ მათ მანოვნებელ-მარჩინალ დედამიწას, შეძენილს ქართველის მკლავით, ქართველის ოფლი-

თა და სისხლით. შრომა, შრომა და კვლავ შრომა გვენეროს მისწრაფებად, ძმანო ქართველნო, თუ არ გვინდა აღვიგავნეთ პირისაგან ქვეყანისა, თუ არ გვინდა შევიქნეთ ცხოვართა ფარად, რომელსაც კვერთხით ხელში მწყსიან ხოლმე და კომბლით მიერეკებიან საყასბოსაკენ დასაკლავად და ზაფხულის და ზამთრის იალაღებისაკენაც სასუქებლად და საკრეჭად”.

აკაკი წერეთელი

ქართულო მინავ

ნუ ეხუმრებით ქართულ მინა-წყალს
და ნუ ადგამთ ბიჯს ზედ წარამარად!
ის არის ჩვენი „წმინდა წმინდათა“
უნდა გვახსოვდეს მარად და მარად.
აბა ერთ გოჯას თუ სადმე ნახავთ,
რომ ის არ იყოს სისხლით მორწყული!
იმის სიღრმეში ჩამარხულია
ჩვენი წინაპრის სული და გული!

...

არც მყვარებია, არც მიყვარს
არც მდომებია, არც მინდა
არც მწამებია, არც მწამს
შენს გარდა კიდევ სხვა წმინდა!

ვაჟა ფშაველა

საქართველო დღეს წააგავს მსუქან დუმას, გარეშე კაცი მიეტანა ამ დუმას და ნელ-ნელა ათლის კაი-კაი ნაჭრებს. ჩვენი ტერიტორია სხვის ხელში გადადის და ჩვენ, ქართველები, ამ დუმის თლას, მინა-წყლის გადასვლას სხვის ხელში, როდი ვენინააღმდეგებით სასტიკად. როგორ ეკადრება ასეთი საქციელი ჩვენს კეთილშობილებას... რას სჩადიხართ, ვინ მოგცათ ნება, ერის საუნჯე ტერიტორია საძმო, საკაცობრიო ტაბლად აქციოთ და თვით ერსაც ხელი ეროვნულობაზე ააღებინოთ?!

გალაკტიონ ტაბიძე

„მშობლიურო ჩემო მინავ,
შენს საყვარელ სახელს ვფიცავ,
გიცავდი და გიცავ მარად,
გიცავდი და კვლავ დაგიცავ!“

შოთა ნიშნიანიძე

„ქალაქში წასულო ქიტეს და ყაყიტავ,
წყეულიც იქნება, ამ თხოვნას ვინც წაშლის:
ღმერთი არ გაგინყრეთ, მინა არ გაყიდოთ,
პაპა არ დამარხოთ გაყიდულ მინაში.“

აკთანდილ გურგენიძე

„ვინც დედულეთში დაბრუნებას აღარ ელოდა,
გაგიყოლია, ვით სიცოცხლის ძალა - მარადი,
შენ მუჭა-მუჭა გაგიტანეს საქართველოდან,
ალბათ ამიტომ დაჰატარავდი!“

მანანა დანბაძე

ჩემო ქართულო მიწავ!

კავო, სახნისო, გუთანო,
ჩემო ქართულო მიწავ!
„ღირღიტავ ბანი უთხარი“...
შენს დიდ ილიას ვფიცავ!
გეყმო და გაგეგუთანო,
შენი ერთგული მიცან,
მერე კი არ დაინანო
ერთი მტკაველი მიწა,
ოშკო, სიონო, ხახულო,
მტკვარო, რიონო, რინავ,
მარანო, ღვინოვ კახურო,
მამულო, ტკბილო ფიჭავ!
შენ სადღეგრძელოდ ავენთე,
შენთვის დამწვარი მიცან,
მერე კი არ დაინანო
ერთი მტკაველი მიწა!

დუბუ მებრელი (ხოშტარია)

„მე პატარა ქართველი ვარ“

მე პატარა ქართველი ვარ, კავკასიის მთების შვილი
და განცხრომით სხვაგან ყოფნას, მირჩევნია აქ სიკვდილი.
ქართლ-კახეთი, იმერეთი, გურია და სამეგრელო,
რაჭა-ლეჩხუმ ჯავახეთი, და მესხეთი სასახელო,
ხევი, თუშ-ფშავ, ხევსურეთი, სვანეთი და აფხაზეთი,
ძველი ტაო, იმერხევი, საინგილო და ლაზეთი,
მთიულეთი საარაკო და აჭარის ზღვა და მდელი
ყველა ჩემი სამშობლოა - საყვარელი საქართველო!
ქვეყნის თვალი ეს ქვეყანა, ღვთისმშობლისა არის წილი,
ბევრ მწარე დღეს მოსწრებია და უნახავს ბევრიც ტკბილი.
ხან თუ მტერი აოხრებდა, იყო მღვრელი ცრემლის ცხარის,
ბრწყინვალე დროც დადგომია, დრო დავითის და თამარის.
მე პატარა ქართველი ვარ, სახელოვან ერის შვილი,
და მსურს მერგოს სასახელო მე სიცოცხლე და სიკვდილი!

გაიღვიძე საქართველო... გამოფხიშლდი!!!

უკვე 30 წელია, რაც საქართველო დამოუკიდებელი გახდა და ისევ იმ სიდუხჭირესა და უბედურებაში ვიმყოფებით, რითაც ჩვენი დამოუკიდებლობა დაინყო!

1992 წლამდე საქართველოს რესპუბლიკა ეკონომიურად ერთ-ერთი უძლიერესი რესპუბლიკა იყო. საქართველოში არ არსებობდა და არც იყო საჭირო უფასო სასაბილოები, იშვიათად ნახავდით მათხოვარს, ვერ ნახავდით უმუშევარს. დღეს უფასო სასაბილოებზე რიგი დგას. მათხოვრები ყოველ ფეხის ნაბიჯზე შეგხვდებით, უმუშევრობით გაივსო საქართველოს. აბა გავიხსენოთ: 1945 წელს მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ გერმანია სულიერად, მატერიალურად, ფიზიკურად და პოლიტიკურადაც სრულიად განადგურებული ქვეყანა იყო. 23 წლის შემდეგ, ანუ 1968 წელს კი მსოფლიოს ერთ-ერთ მონინავე სახელმწიფოდ იქცა. იგივე შეიძლება ითქვას იაპონიაზეც. 1945 წლის შემოდგომისთვის კაპიტულირებული, ატომურ ბომბებდაცემული და მორალურად დაცემული იაპონია, 23 წლის შემდეგ ან 1968 წელს უკვე ინდუსტრიულად მაღალგანვითარებულ ქვეყნად ითვლებოდა. დღესაც კი ამ ქვეყანას პერმანენტულად თავს ატყდება უძლიერესი ბუნებრივი კატაკლიზმები, მაგრამ ნახეთ,

როგორ უმკლავდებიან იაპონელები ყველაფერს. ამ ფონზეც კი იაპონია ბევრი მონაცემით, მსოფლიოში პირველ ადგილზეა.

ავიღოთ ისრაელიც. იგი მუდმივადაა ჩართული ომში. მისი ტერიტორია სამჯერ ნაკლებია საქართველოზე. მოსახლეობა კი ორჯერ მეტია, კლიმატი და ბუნებრივი პირობები ბევრად უარესი, ვიდრე საქართველოში. მიუხედავად ამისა, უდაბნოში ყვავის ისრაელი. ისრაელში მეცნიერებაზე იხარჯება მშპ-ის 4.4%-ს, რაც 2-ჯერ მეტია აშშ-ის შესაბამის ხარჯზე. 40-ჯერ მეტია საქართველოს შესაბამის ხარჯზე. ამიტომაც მსოფლიოში ყველაზე მეტი ნობელის პრემიის ლაურეატი ჰყავს ერთ სულ მოსახლეზე. მთლიანი შიდა პროდუქტი არის 37 035 აშშ დოლარი. საქართველოში 5200 აშშ-დოლარი და მსოფლიოში 119-ე ადგილზე ვართ. ამ მაჩვენებლით, საქართველო ჩამორჩება ისეთ ქვეყნებს, როგორცაა: უკრაინა – 6700 აშშ დოლარი, სერბეთი – 10900 აშშ დოლარი, მაკედონია – 9700 აშშ დოლარი, აზერბაიჯანი – 10200 აშშ დოლარი, საქართველო ჩამორჩება სომხეთსაც (5400 აშშ დოლარი), რომელიც გეოგრაფიული მდებარეობის მიხედვით, ჩვენთან შედარებით ბევრად უარეს მდგომარეობაშია.

ნიშანდობლივია, რომ საქართველოში 1987 - 1989 წლებში ყოველწლიურად ინარმოებოდა 36 მილიარდი აშშ დოლარის პროდუქცია (დღევანდელი კურსის შესაბამისად). ხოლო, 2013 წელს

ვანარმოეთ 1 მილიარდი აშშ დოლარის პროდუქცია (საქართველოში ერთ სულ მოსახლეზე ვანარმოებთ 18 კგ. მარცვლეულს - მოვიხმართ 128კგ.-ს, ხორცს ვანარმოებთ 9კგ.-ს, მოვიხმართ 26კგ.-ს).

ჰოლანდიაში და სხვა ქვეყნებში ძროხები 6-ჯერ მეტ რძეს იწველიან, ვიდრე საქართველოში, იქვე სიმინდის მოსავალს ერთი ჰექტრიდან 8-15 ტონას იღებენ, ხოლო ჩვენთან 3-5 ტონას, ხორბლის მოსავალს 4-8 ტონას, ხოლო ჩვენთან 1-2 ტონას. ჰოლანდია ტერიტორიით ჩვენზე პატარა ქვეყანაა, მოსახლეობით ჩვენზე მეტი. იქ ზღვა ზამთარში იყინება, მაგრამ იმდენ თევზს იჭერენ, რომ მრავალ ქვეყანაში გააქვთ გასაყიდად. ჰოლანდია მსოფლიოში საუკეთესო გემთმშენებელია. ჩვენ ასჯერ უკეთესი კლიმატური პირობები გვაქვს, მაგრამ არ გვაქვს რამდენამდე მაინც განვითარებული თევზჭერის ინდუსტრია. ჩვენს ისტორიულად საზღვაო ქვეყანას ერთი ნავიც არ გაუკეთებია, თუ არ ჩავთვლით საბჭოთა პერიოდში რამოდენიმე ეგზემპლარს. მოკლედ რომ ვთქვათ, ერთი ჰოლანდიელი წელიწადში უშვებს 179 227 ევროს ღირებულების პროდუქციას, ხოლო მისი ქართველი კოლეგა იმავე პერიოდში - სულ 1103 ევროს ღირებულების პროდუქციას. ანუ, თუ სხვაგვარად ვიტყვით, ერთი ჰოლანდიელი უდრის 182 ქართველს. დიახ, 1 = 182. ვალიაროთ, რომ შეურაცხმყოფელი ციფრებია!

ასეთი მაგალითების მოყვანა დაუსრულებლად შეიძლება. რატომ მათ არ დასჭირდათ ფეხზე დასადგომად „დიდი ხანი“? რატომ ჩვენ ვერაფერი შევძელით კინკლაობების, შიდაომების, მექრთამეობის, დატაცებისა და ყაჩაღობის გარდა? რატომ არის ჩემი თანამოქალაქე ლატაკი, შეურაცხყოფილი და გაბითურებული? რატომ ვერ ვხედავ ჩემივე სამშობლოში მომღიმარ სახეებს? რატომ ტყუის ყველა მთავრობა? რატომ მიდის ქართველი ქალი და კაცი სხვა ქვეყანაში შავ მუშად? და სხვა ბევრი რატომ, რატომ და რატომ?”

კატასტროფაა, რომ სტატისტიკის ოფიციალური მონაცემებით, საქართველოს მოსახლეობის 36.9% და ოჯახების 45% რეგისტრირებულია სოციალურად დაუცველთა ბაზაში. რატომ ამბობენ, რომ ის დრო სჯობდა, როცა ქართველი ქალები დატყვევებული, ბორკილგაყრილი მიჰყავდათ სპარსეთში (ირანში). არ ვიყვიროთ? თუ ვიმღეროთ: „ქეიფს ვინყებ დილიდან, ვიქირავებ დილიყანსს“; დილიდან ქეიფი კი არ უნდა დავინყოთ, შრომას უნდა შევუდგეთ!

ერთსაათიანი სადღეგრძელოებით სამშობლო და ქართველი ვაჟკაცები ვაქოთ, ყანნებით შევსვათ, რომელიც ჯიბით სეირნობს რუსთაველზე და „მარლბოროს“ ცარიელ ყუთს ისვრის მანქანიდან, ან ახალგაზრდები, რომ იძახიან დედაჩემის მ-ლი ვიყო, ხოლო ქალიშვილები – „მამაჩემის ბოზი ვიყო“-ს! ხშირად გაიგონებთ: „რა კარგი

სუფრა იყო, რა კარგი თამადა, რა კარგი ღვინო”.
თუმცა, იშვიათად ან საერთოდ ვერ გაიგონებთ:
„რა კარგი გამგებელია, რა კარგი მინისტრია, რა
კარგი მთავრობაა!”

საქართველოში 4700 სოფლიდან 700-ზე მეტი
სოფელი ფაქტიურად აღარ არსებობს. ყველაზე
დიდი სოფელი საქართველოში იყო ქართველე-
ბით დასახლებული სოფელი მარტყოფი, ესლა
ყველაზე დიდი სოფლებია ლაგოდეხში სოფელი
კაბალი და საგარეჯოში იორმულალო, რომელიც
ძირითადად აზერბაიჯანელებითაა დასახლებუ-
ლი.

რამდენიმე წლის წინ საქართველოში პირველ
ოცეულში იყო მხოლოდ ქართველი ეროვნების
გვარები. დღეს პირველ ადგილზეა ბერიძე 12419,
მეორეზე მამედოვი 12185, მესამეზე კაპანაძე
8566, მეოთხეზე ალიევი 7936. მეხუთეზე გელამ-
ვილი 7839. მეთვრამეტეზე ბაირამოვი 4265!!!

ხშირად გაიგონებთ გავყიდოთ მიწა უცხოელ-
ებზე თან ხომ არ წაიღებენო. მე-19 საუკუნეში
ვაჩნაძეების ოჯახმა ლაგოდეხში სამი აზერბე-
იჯანული ოჯახი ჩამოასახლა საკუთარი საქონ-
ლის სამწყესავად. დღეს ეს სამი ოჯახი 16 000
მაცხოვრებელია და სოფელი „კაბალი” ყველაზე
დიდი სოფელია საქართველოში!!!

ანალოგიური მდგომარეობა მოხდა სამაჩაბ-
ლოში. ყველაზე დიდი ქართული სოფელი მარ-
ტყოფი მესამე ადგილზე გადავიდა. ერთი წლის

განმავლობაში - 2012 წლის ივნისიდან 2013 წლის ივნისამდე უცხოელების მიერ შეიქმნა 395 იურიდიული პირი, რომლებმაც იყიდეს 217 ნაკვეთი. მსოფლიოს მოსახლეობის ზრდის მაღალი ტემპების ფონზე საქართველოში საწინააღმდეგო ვითარებაა - ქვეყნის მოსახლეობის რაოდენობა მცირდება, სულ უფრო უარესდება დემოგრაფიული მაჩვენებლები და ამდენად, მწვავდება დემოგრაფიული პრობლემები, შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში, მთელი თავისი ისტორიის განმავლობაში, ასეთი მძიმე დემოგრაფიული ვითარება არასოდეს ყოფილა!

1897 წელს რუსეთის იმპერიაში ჩატარდა მოსახლეობის აღწერა. ამ აღწერის მიხედვით, საქართველოს მოსახლეობამ 2 მილიონ 109 ათასი კაცი შეადგინა და 1814 წელთან შედარებით 5.3-ჯერ გაიზარდა. უკანასკნელ წლებში საქართველოს მოსახლეობა ყველაზე მრავალრიცხოვანი იყო. 1992 წელს - 5 467 ათასი კაცი. ცნობილი მიზეზების გამო, ამ დროიდან მოყოლებული, საქართველოს მოსახლეობა განუხრელად მცირდებოდა და ოფიციალური მონაცემებით, ოდნავ გაიზარდა მხოლოდ უკანასკნელ წლებში. ისტორიულად სამხრეთ და საერთოდ კავკასიაში ქართველები და საქართველოს მოსახლეობა რაოდენობრივად ყველაზე მრავალრიცხოვანი იყო, შემდეგში ვითარება არსებითად შეიცვალა. 1926 წელს კავკასიის მთელი მოსახლეობის 35,1%, ანუ

ყოველი მესამე ადამიანი საქართველოში ცხოვრობდა. აღნიშნულმა მაჩვენებელმა 1970 წელს 28,1%, ხოლო 2010 წელს მხოლოდ 18,9% შეადგინა. სამაგიეროდ 1926 - 2010 წლებში აზერბაიჯანის ანალოგიური მაჩვენებელი 30.4%-დან 38,0%-მდე გაიზარდა!

სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ საქართველოს მოსახლეობის წილი სულ უფრო მცირდება, სამხრეთ კავკასიის მთელ მოსახლეობაშიც. მაგალითად, 1926 წელს საქართველოს მოსახლეობა სამხრეთ კავკასიის მთელი მოსახლეობის 45,5%-ს შეადგენდა, აზერბაიჯანისა - 39,5%-ს, ხოლო სომხეთისა - 15,0%-ს. აღსანიშნავია, რომ 1965 წლამდე საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობა სჭარბობდა აზერბაიჯანის მოსახლეობას. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ხალხთმოსახლეობის ფონდის მიერ გამოქვეყნებული ცნობის მიხედვით, 2050 წლისთვის აზერბაიჯანის მოსახლეობა 34%-ით გაიზრდება, სომხეთის მოსახლეობა - 7%-ით, საქართველოს მოსახლეობა კი 28%-ით შემცირდება!!!

საქართველოში ქართველი ერის პერმანენტული შემცირების შედეგად თანდათანობით საფრთხე ექმნება ეროვნულ ინტერესებს და ეროვნული ეკონომიკის განვითარებას, ძნელდება მათი რეალიზაცია, სახელმწიფო ენას უაღრესად უჭირს თავის ფუნქციის შესრულება, ადრინდელ მიმზიდველობას კარგავენ ერისთვის დამახასი-

ათებელი ნიშან-თვისებები, ტრადიციები და წეს-ჩვეულებები.

ასეთ ვითარებაში ეროვნული ცნობიერების შემცირება გარდაუვალია, რაც განსაკუთრებით საშიშია ჩვენი ქვეყნისთვის, რადგან იგი ისეთ უნიკალურ, მრავალგანზომილებიან რეგიონში მდებარეობს. ამჟამად საქართველოში ბევრი სოფელია გაუკაცრიელებული - გაცივდა უკანასკნელი კერა. კარგად ჩაუფიქრდით შემდეგ მონაცემებს: 2002 წლის აღწერის მონაცემების მიხედვით, 162 სოფელში უკვე მოსახლეობა აღარ ცხოვრობს. 10 კაცი და უფრო ნაკლები მოსახლეობაა 152 სოფელში, ხოლო 905, ანუ ყოველ მეოთხე სოფელში მხოლოდ 100-მდე მცხოვრებია. ეს იმას ნიშნავს, რომ ძირითადად მთის ძნელმისადგომ სოფლებში უგზობობის, უშუქობისა და ყოველგვარი ინფრასტრუქტურის გარეშე ძირითადად მოხუცები ღალა და რჩენილი, რომლებიც უიმედოდ ითვლიან თავიანთი ცხოვრების დარჩენილ დღეებს.

განსაკუთრებით საგანგაშოა ის მდგომარეობა, რომ მოსახლეობისგან ცარიელდება საქართველოს ისტორიული კუთხეები - რაჭა-ლეჩხუმი, თუშეთი, ფშავი, ხევსურეთი და სხვა მთიანი რეგიონები. მაგალითად, 1939 წელს რაჭაში 67 000 კაცი ცხოვრობდა, ამჟამად კი იქ მხოლოდ 22 000 კაცი ცხოვრობს - ძირითადად უფროსი ასაკის ადამიანები. გამოდის, რომ მტერი და აგრესორი სულაც არ არის საჭირო, რომ ჩვენ რა-

მე გვავენოს. ჩვენ თვითონვე გავქრებით დედამინის ზურგიდან და ამისთვის დიდი დროც არ დაგვჭირდება. თუ ყველაფერ იმას, რაც ზემოთ იყო ნათქვამი, ჩვენი ქვეყნის საგარეო პრობლემებსაც დავუმატებთ და იმასაც გავაანალიზებთ თუ რა რთულ გეოპოლიტიკურ ვითარებაში გვინევს არსებობა ძნელია დიდი ოპტიმიზმით განიმსჭვალო და ცხოვრებას მხნედ შეხედო. დიას, ქართველები ვიყავით და ვართ შემწყნარებლები, უცხოელებს უფრო წინა პლანზე ვაყენებდით და ვაყენებთ და პატივს ვცემდით და ვცემთ, ვიდრე საკუთარ მოყვასს. ჩვენმა ტოლერანტობამ იქამდე მიგვიყვანა, რომ ჩვენს ქვეყანაში 70-ზე მეტი ერი ცხოვრობს. ყველა ქართველებზე მეტ ყურადღებას მოითხოვს და რაც ხდება, მე მგონი, არ არის საჭირო განვმარტო, რადგან კარგად ვიცით. ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან, როგორ მოგწონთ სატელევიზიო შოუები - გადაცემები, სადაც ჟურნალისტები, პოლიტიკოსებს როგორც მამლებსა და ძალებს ნააჩხუბებენ და ზემოდან სეირს უყურებენ, ისე ჩვენც ტელევიზორის ეკრანებიდან ვუყურებთ, როგორ ლანძღავს და აგინებს ერთი ქართველი მეორე ქართველს. როგორ მოგწონთ ჩვენი ცნობილი პოეტები როგორი სიბილწით ლანძღავენ ერთმანეთს.?!

ჩვენი „საამაყო“ დეპუტატები ერთმანეთის ლანძღვით და გინებით გულს რომ იჯერებენ, მერე მუშტი კრივზე გადადიან. ქართული გა-

ზეთები როგორ ეჯიბრებიან ერთმანეთს ლან-
ძღვა-გინებაში და ერთმანეთზე კომპრომატების
მოძიებაში. როდემდე ვიჩნუბოთ და ვლანძლოთ
ერთმანეთი, როდემდე ვცვალოთ მთავრობა და
პარლამენტი, ხომ არ დადგა დრო, შევწყვიტოთ
ქუჩის აქციები და მიტინგები, ყველა შევრიგდეთ,
გამოვაცხადოთ ამნისტია? ჯანსაღი, ნორმალუ-
რი კრიტიკით ვიცხოვროთ!

ქვემოთ ქალიან მოკლედ შევიხები საქართველოს მიწებს

რუსეთის მიერ საქართველოს 1801 წელს ოკუპაციის შემდეგ, 1861 წლის 19 თებერვალს რუსეთის მეფემ ალექსანდრე მეორემ გამოსცა მანიფესტი **ბატონყმობის გაუქმების შესახებ და გლეხთა მონყობის დებულება**. დებულება ითვალისწინებდა გლეხთა განთავისუფლებას ისეთი პირობებით, რომელიც უზრუნველყოფდა თავადაზნაურობის ეკონომიური და პოლიტიკური ბატონობის შენარჩუნებას. მართალია ყმა გლეხებმა პირადი თავისუფლება მიიღეს, მაგრამ მათი ეკონომიური მდგომარეობა არა თუ არ გაუმჯობესდა, არამედ, კიდევ უფრო გაუარესდა. საქართველოში ბატონყმობის გაუქმება ქალაქ თბილისის გუბერნიაში მოხდა 1864 წლის 13 ოქტომბერს, იმავე წლის 8 ნოემბერს ბატონყმობა გაუქმდა ქ. თბილისსა და აღმოსავლეთ საქართველოს ყველა სამაზრო ცენტრში. ქუთაისის გუბერნიაში (იმერეთი, რაჭა და გურია) ბატონყმობის გაუქმება გამოცხადდა 1865 წლის ნოემბერში, ხოლო სამეგრელოში 1867 წლის თებერვალში. აფხაზეთში 1870 წელს, სვანეთში 1871 წელს. რეფორმის გატარებამდე ყმა გლეხი საშუალოდ 5.5 დესეტიანა მინით სარგებლობდა, რეფორმის შემდეგ თითოეულ ვალდებულ გლეხს საშუალოდ დარჩამხოლოდ 3.5 დესეტიანა (ერთი დესეტიანა უდრის

0.91 ჰექტარს). 1921 წლის საქართველოს დამოუკიდებლობის დაკარგვის შემდეგ საბჭოთა ხელისუფლებამ მიწები მესაკუთრეებს ჩამოართვა ყოველგვარი ანაზღაურების გარეშე. 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ ვ. ლენინის პირველი დეკრეტი იყო მიწების ნაციონალიზაცია. საქართველოში 1931-1938 წლებში დაიწყო არტელების, კოლმეურნეობების და შემდგომ საბჭოთა-სახელმწიფო მეურნეობების შექმნა. კოლმეურნეობებს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწა გადაეცა მუდმივ სარგებლობაში, ხოლო კოლნევრებსა და საბჭოთა მეურნეობების მუშებს დაწესებული ნორმით.

საბჭოთა კავშირიდან საქართველოს გამოსვლისა და დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ 1992 წელს საქართველოს მინისტრთა კაბინეტმა მიწის რეფორმის განხორციელების მიზნით მიიღო სამი დადგენილება - 1992 წლის 18 იანვრის დადგენილება (N48); 1992 წლის 6 თებერვლის დადგენილება (N128) და 1992 წლის 10 მარტის დადგენილება (N290).

ეს სამი დადგენილება, საქართველოს რესპუბლიკაში სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის რეფორმის შესახებ შეიძლება ითქვას ისტორიული და რევოლუციური დადგენილებებია. 1996 წლის 22 მარტს მიღებული იქნა საქართველოს კანონი: „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ ამ ნორმა-

ტიული აქტებით საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ნაწილზე გამოცხადდა კერძო საკუთრება. არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებზე კერძო საკუთრება გამოცხადდა 1997 წლიდან, როდესაც ძალაში შევიდა ახალი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი. 1998 წლის ოქტომბერში მიღებულ იქნა საქართველოს კანონები: „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის მართვისა და განკარგვის შესახებ“ და „ფიზიკური პირებისა და კერძო სამართლის იურდიული პირების სარგებლობაში არსებული არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის კერძო საკუთრებად გამოცხადების შესახებ“ საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები გაიყო ორ ნაწილად: ერთი ნაწილი გადაეცა რეფორმის ფონდს და კომლებს (ოჯახებს) დაურიგდა უფასოდ კერძო საკუთრებაში, ხოლო, მიწის მეორე ნაწილი დარჩა სახელმწიფო საკუთრებად და დაიწყო მისი იჯარით გაცემა.

მიწის რეფორმის პერიოდში საქართველოს კომლები (ოჯახები) დაიყო მიწის მიმღებთა 3 კატეგორიად და განისაზღვრა მიწის ზღვრული მაქსიმალური ნორმა. მიწები საკუთრებაში გადაიწა ყოველგვარი საფასურის გადახდის გარეშე.

მიწის მიმღებთა პირველ კატეგორიას მიეკუთვნენ სოფლად მუდმივად მცხოვრები და სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული მოქალა-

ქეები და სოფლად მუდმივად მცხოვრები სოფლის მეურნეობის დარგში დასაქმებული სპეციალისტები. მათთვის მიწის გასაცემი ფართობი განისაზღვრა ბარისა და ზეგნის რაიონებში 1 ჰექტრამდე, ხოლო იმ რაიონებში, სადაც ამის შესაძლებლობა იყო - 1,25 ჰექტრამდე, - მთის რეგიონებში - 5 ჰექტრამდე. მეორე კატეგორიას მიეკუთვნენ სოფლად მუდმივად მცხოვრები სხვა სფეროს მუშა- მოსამსახურეები. მათ განესაზღვრათ გასაცემი მიწის ფართობი ბარის და ზეგნის რაიონებში 0,75 ჰექტრამდე, ხოლო, მთის რაიონში 5 ჰექტრამდე (მათ შორის დამუშავებაში არსებული მიწები 0,75 ჰექტრამდე) მესამე კატეგორიას მიეკუთვნენ ქალაქად და დაბად მცხოვრებნი, რომელთაც საკუთრების უფლებით მიღებული ჰქონდათ საცხოვრებელი სახლი ან სახლის ნაწილი და ქალაქად და დაბაში მცხოვრები ის მოქალაქეები, რომელთაც სურდათ სოფლად მიელოთ საკარმიდამო მიწის ნაკვეთები მათ განესაზღვრათ 0,25 ჰექტრამდე მიწის ნაკვეთი, ხოლო თბილისის საგარეუბნო ზონებში 0,15 ჰექტრამდე. საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობამ 1992 წლის 22 სექტემბერს მიიღო დადგენილება (N949) „საქართველოს რესპუბლიკაში სახელმწიფო მეურნეობების, კოლმეურნეობების და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების რეორგანიზაციის წესის შესახებ“. ამ დადგენილებით დაწესდა, რომ სახელმწიფო მეურნეობებმა, კოლ-

მეურნეობებმა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებმა უნდა მოახდინონ რეორგანიზაცია, ნებაყოფლობით საფუძველზე აირჩიონ შრომითი კოლექტივისთვის მისაღები მეურნეობრიობის ახალი ორგანიზაციული ფორმა და გატარდნენ რეგისტრაციაში არსებული წესის შესაბამისად 1993 წლის 1 იანვრამდე.

საქართველოში იმ დროისთვის არსებობდა 685 კოლმეურნეობა და 660 საბჭოთა მეურნეობა. დადგენილება ითვალისწინებდა სახელმწიფო მეურნეობების, კოლმეურნეობებისა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების ბაზაზე გლეხური (ფერმერული) მეურნეობების, კოოპერაციული სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, აგროფირმების, აქციონერული საზოგადოებების შექმნას. ამავე დადგენილებით დაწესდა, რომ რეორგანიზაციას არ ექვემდებარებოდა სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების საცდელი, სასელექციო სადგურები, სასწავლო, ექსპერიმენტული მეურნეობები და ჯიშთა გამოცდის ნაკვეთები. საქართველოს რესპუბლიკის სასაზღვრო ზოლის 21 კილომეტრიან სიღრმეში განთავსებული სახელმწიფო მეურნეობები. რაც სამწუხაროდ არ განხორციელდა.

1992 წლის 21 ოქტომბერს საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო საბჭომ მიიღო დეკრეტი N29 „საქართველოს რესპუბლიკაში მიწის რეფორმის განხორციელების, სახელმწიფო მეურ-

ნეობების, კოლმეურნეობებისა და სხვა სასაფლო-სამეურნეო საწარმოთა რეორგანიზაციის შესახებ”. დადგინდა: სახელმწიფო მეურნეობები, კოლმეურნეობები და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოები, ვალდებული არიან 1992 წელს გაატარონ რეორგანიზაცია. რაც ასევე არ შესრულდა. ნაცვლად სახელმწიფო მეურნეობების, კოლმეურნეობებისა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების ბაზაზე გლეხური (ფერმერული) მეურნეობების, კოოპერაციული სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, აგროფირმების, აქციონერული საზოგადოებების, კოოპერატივების შექმნისა დაიწყო ქონების დატაცება-განადგურება მეცხოველეობის კომპლექსები, მეფრინველეობის თანამედროვე ფაბრიკები, მელორეობის კომპლექსები, ვეტერინალური მომსახურების სადგურები, ჯიშთა გამოცდის და სასელექციო სადგურები, მანქანა ტრაქტორთა პარკის სადგურები, დაიწყო ტრაქტორების ქურდობა და ჯართში ჩაბარება, ათი გრამი სპილენძისთვის მწყობრიდან გამოყავდათ ძვირად ღირებული დაზგა-დანადაგარები და ჯართში აბარებდენ ან ჩალის ფასად ყიდდენ თურქეთსა და ირანში. ლიკვიდაცია გაუკეთდა სოფლის მეურნეობის დარგის სამეცნიერო კვლევით ინსტიტუტებს და ლაბორატორიებს. განადგურდა მევენახეობა მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტთან არსებული 400-ზე მეტი უნიკალური ვენახის

ჯიშების სანერგე მეურნეობა. კატასტროფულად შემცირდა ნათესი ფართობები, განადგურდა ჩაის ნარგავები, შემცირდა ვენახის, ციტრუსების, ხეხილის, და სხვა სოფლო-სამეურნეო კულტურები. მოიშალა, შეიძლება ითქვას, განადგურდა სოფლის მეურნეობის დარგის ინფრასტრუქტურა, თესლბრუნვები, მრავანლიანი ნარგავების ნერგების წარმოება, ხელოვნური დათესვლის სადგურები, თესლის ხარისხისა და აღმოცენების დადგენის სამსახურები, კატასტროფულად შემცირდა მარცვლის, ხილის, ყურძნის, ჩაის, ხორცის, კვერცხის, რძისა და რძის პროდუქტების წარმოება და დამზადება. დაიწყო დაშრობილი ფარობების მეორადი დაჭაობება, მოიშალა სარწყავი სისტემები, მინიდან იღებდენ სარწყავ მილებს და ჯვართში აბარებდენ.

გორისა და ქარელის რაიონებში მოიშალა ათასობით ჰექტარი დაწვიმებითი სარწყავი სისტემა, მალხაზის ნვერზე მოწყობილი სრულიად ახალი, უახლესი ტექნოლოგიით მოწყობილი დაწვიმებითი სარწყავი სისტემა ჯვართში ჩაბარდა.

ანალოგიური მდგომარეობა იყო სიდნაღის რაიონის წნორის კომპლექსის დაწვიმებით სარწყავ სიტემაზე, ჯვართში ჩააბარეს ფრეგატების დაწვიმებითი სარწყავი დანადგარები. ქურდობა იმ დონეზე მივიდა, რომ სოფლებში ელექტროსადენებს იპარავდენ და ჯვართში აბარებდენ. საქართველოს ტყეებში შეწყდა ტყეთმონყოფის

სამუშაოების განხორციელება, მოიშალა მცენარეთა დაცვის სამსახურები, ხეები დავადდა, აღარ ტარდებოდა სანიტარული და მოვლითი ჭრები, დაიწყო ტყეების უსისტემო ჩეხვა-განადგურება. ის, რაც არ გაკეთდა 1992-1998 წლებში და არ მოხდა იმ დროს არსებული მეურნეობების გარდაქმნა კოოპერატივებად, ეხლა ცდილობს საქართველოს მთავრობა ამის გაკეთებას, რომელიც შეუძლებელია მინების კონსოლიდაციის გარეშე. საქართველოში სახნავი მიწები 1900 წლისთვის შეადგენდა 1303.6 ათას ჰექტარს, 2005 წლისთვის (ამის შემდეგ აღრიცხვა აღარ არსებობს) შეადგენდა 798.6 ათას ჰექტარს. (აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს ჩათვლით) შემცირებულია 505.00 ათასი ჰექტრით.

1862 წელს თბილისში ცხოვრობდა 62 082 ადამიანი, საქართველოში ერთ მილიონზე ცოტა მეტი. ქ.თბილისის მოსახლეობა საქართველოს მოსახლეობის 7%-ს შეადგენდა, დღეს დედაქალაქის მოსახლეობა საქართველოს მოსახლეობის ერთ მესამედზე მეტია. ჩემი ასაკის ადამიანებს კარგად გვახსოვს, როგორ მარაგდებოდა თბილისი მისი მიმდებარე სოფლებიდან (დილომი, გლდანი, ავჭალა, კრწანისი) სასოფლო-სამეურნო პროდუქტებით. დღეს ამ პროდუქტებით სომხეთი, აზერბაიჯანი, თურქეთი და ირანი გვამარაგებს. საქართველოს მოსახლეობის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების მოთხოვნილების 70%

საზღარგარეთიდან შემოტანილი პროდუქტებით
კმაყოფილდება.

ქ. თბილისის ტერიტორიის ზრდა ხდებოდა მიმ-
დებარე სახნავი მიწების ტერიტორიების ხარ-
ჯზე. თბილისის ტერიტორია 16000 ჰექტრიდან
50450 ჰექტრამდე გაიზარდა. თუ მე-20 საუკუნის
მეორე ნახევარში, მეტ-ნაკლებად, გამართლებუ-
ლი იყო თბილისის ტერიტორიის ზრდა მიმდე-
ბარე სოფლების ხარჯზე, 2006 წლის საქართვე-
ლოს პარლამენტის N4173 დადგენილება: „ქალაქ
თბილისის, გარდაბნის მუნიციპალიტეტის და
მცხეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაცი-
ული საზღვრების შეცვლის შესახებ“, რომლის
შედეგად 22 სოფელი შემოუერთდა ქ. თბილი-
სის ტერიტორიას, ყოვლად გაუმართლებელი
და საფუძველს მოკლებულია. კიდევ ერთხელ
განადგურდა საქართველოს სასოფლო-სამეურ-
ნეო დანიშნულების სახნავი მიწები. დედაქალა-
ქი თავკომბალას დაემგსავასა. საქართველოში
1992-1998 წლებში ჩატარებული ნაჩქარევი და
გაუაზრებელი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნუ-
ლების მიწის რეფორმის შედეგად საქართველოს
სახნავი მიწები და მრავალწლიანი ნარგავები და-
ქუცმაცდა და განიავდა. მიწის ფართობების ფი-
ზიკურ პირებზე უფასოდ და პატარ-პატარა ნაკ-
ვეთებად განაწილებამ გამოიწვია მიწის დანაწევ-
რება-ფრაგმენტაცია და მისი არაეფექტურად გა-
მოყენება. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების

მინების ასეთმა დარიგებამ. სახნავი მინების მასივები დაიყო წვრილ კონტურებად და განაწილდა, როგორც სოფლის, ასევე დაბისა და ქალაქის მოსახლეობაზე. სხვადასხვა მიმღებზე მინა ერთ ნაკვეთად არ იყო გამოყოფილი. პირიქით, გამოყოფის არჩეული ვარიანტით, თითოეულ ოჯახს დაახლოებით 3-7 მინის ნაკვეთი დაურთდა, რომლებიც სხვადასხვა ტერიტორიებზეა განლაგებული. დაშორება ერთი მესაკუთრის სხვადასხვა ნაკვეთებსა და მის სახლს შორის 5 -7კმ-ზე მეტიც არის. ზოგიერთ რაიონებში, განსაკუთრებით დასავლეთ საქართველოში, მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად დასახლებების შემოგარენში ხელმისაწვდომი მინა საკმარისი არ იყო. ამგვარად, ბევრმა კომლმა, ფაქტიურად მითითებულ 1.25 ჰექტარზე ნაკლები მიიღო. ზოგ ტერიტორიაზე, მინის დარიგება გართულებული იყო იმის გამო, რომ მთავრობას არ შეეძლო მინის განაწილების პროცესის კონტროლი და შესაბამისი წესებისა და რეგულაციების აღსრულება. ამ მასიური ტრანსფორმაციის პროცესის შედეგად 1,300 000 კომლი (ოჯახი) - დაახლოებით 3,5 მილიონი მოქალაქე - მცირე მინის ნაკვეთების მესაკუთრე გახდა, კომლზე საშუალოდ 0.25 ჰა. ასე მაგალითად საქართველოს ერთ-ერთ რაიონში - (დედოფლისწყარო - მარცვლეულის ბელელი) 1992 წლამდე არსებული სახნავი 56 000 ჰა. მინა წარმოდგენილი იყო 560 ნაკვეთად. მინის რეფორმის განხორ-

ციელების შედეგად აღნიშნული მინა დანანევრდა 26000 ნაკვეთად. რის შედეგადაც დედოფლისწყაროს რაიონში მარცვლეულის წარმოება შემცირდა ოთხჯერ და მეტად. ანალოგიური მდგომარეობაა სხვა რაიონებშიც. საქართველოში პრივატიზებული სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფრაგმენტაცია ეკონომიკურად სიცოცხლისუნარიანი ფერმერული მეურნეობისთვის ძირითად დაბრკოლებას წარმოადგენს.

ფერმერები გამოიყენებენ ურისკო სტრატეგიებს და მათი განვითარების პოტენციალი ფრიად ლიმიტირებულია. ისინი მიწას აღიქვამენ, როგორც სოციალურ უსაფრთხოებას და არა როგორც ეკონომიკურ აქტივს. ფაქტიურად, ამ ფერმერთა უმრავლესობა ფერმერულ მეურნეობაში გრძელვადიან პერსპექტივას ვერ ხედავს და დღესდღეობით, ლიმიტირებული ინტერესი აქვთ მიწის კონსოლიდაციასთან დაკავშირებით. საქართველოში ერთ სულ მოსახლეზე მოდის 0.14 ჰა სახნავი მიწა, 0.64 სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწა, რაც ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკებს შორის ყველაზე დაბალი მაჩვენებელია!

სომხეთს ჩვენზე უკეთესი მდგომარეობა აქვს. საქართველოში მთელი ტერიტორიის მხოლოდ 44% გამოიყენება სოფლის მეურნეობაში. უკრაინაში 91%. ჩრდილოეთ კავკასიაში 88%. საქართველოში მთლიანი მიწებიდან სახნავ-სათესის

ფართობი შეადგენს მხოლოდ 9.3%-ს და მრავალნლიანი ნარგავები 3.97%. სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებში სახნავია 26%. უკრაინაში 80.6%, მოლდავეთში 73.1%.

მხედველობაშია მისაღები ისიც, რომ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულის 30% ეროზირებულია. ქვეყნის სპეციფიკური თავისებურებაა ის, რომ სახნავი მიწების უმეტესი ნაწილი განლაგებულია სხვადასხვა დაქანების ფერდობებზე. საქართველოს სახნავი მიწების 9% განლაგებულია 10 გრადუსზე მეტ დაქანებაზე. საქართველოში მთებს უკავია 54%, მთის წინებს 33%, დაბლობებს მხოლოდ 13%. ქვეყნის მიწების დიდი ნაწილი დაზიანებულია მენყერებით, ღვარცოფებით და თოვლის ზვავებით.

საქართველოში აღრიცხულია 5000-ზე მეტი მენყერი, 734 მყინვარი, 860 ტბა, 26 060 მდინარე საერთო სიგრძით 60 000 კმ. შავ ზღვაში ჩადის 18 109 მდინარე, კასპიის ზღვაში 7951 მდინარე და 1000-მდე ღვარცოფი. ჭარბტენიანი მიწის ფართობია 256 000 ჰა, აქედან დასავლეთ საქართველოშია 256 000 ჰა. ასეთმა მდგომარეობამ არა მარტო ხელი შეუშალა სოფლის მეურნეობის განვითარებას საქართველოში, არამედ საქართველო უკან დასწია და ღარიბ, არსებობაზე ორიენტირებულ სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოებად აქცია.

მიწების ასეთი დანაწევრების შედეგად შეუძ-

ლებელია მექანიზაციის, ჰერბიციდების, სასუქების, შხამ-ქიმიკატების და სხვა სამუშაოების ეკონომიკურად, რაციონალურად გამოყენება. ასეთ პირობებში უალრესად დაბალია შრომის ნაყოფიერება. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების აღრიცხვისა და რეგისტრაციის მიზნით საქართველოს მთავრობამ აიღო კრედიტი 52 მილიონი გერმანული მარკა და 12 მილიონი დოლარი, გააფორმა ხელშეკრულება ერთ-ერთ გერმანულ ფირმასთან. აღნიშნულმა ფირმამ დაიწყო სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების აზომვითი სამუშაოები. დაუჯერებელია მაგრამ ფაქტია ფირმის ერთი ხელმძღვანელის თვითონი ხელფასი შედგენდა, საქართველოს მინისტრის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტის მთელი სისტემის 1660 თანამშრომლის წლიურ ხელფასს. კიდევ უფრო დაუჯერებელია, მაგრამ ფაქტია: სამუშაოები განხორციელდა, აღებული კრედიტი მთლიანად ათვისებულ იქნა და დღეს ვერავინ ვერ გეტყვის, ვინ რისთვის გამოიყენა ეს კრედიტები (შეიძლება ითქვას, მტკვარში გადაიყარა).

ეს არის კიდევ ერთი ღალატი საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების მიმართ. თუმცა, ამით არ დამთავრებულა საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების მიმართ უსულგულო დამოკიდებულება. 2005 წლამდე ჩვენს ქვეყანაში ყოველწლიურად ხდებოდა მიწების აღრიცხვა მინისტრის დანიშნულე-

ბისა და კატეგორიების, რაიონების, მხარეების, მიწის მესაკუთრეთა და მოსარგებლეთა მიხედვით. ამ მიზნით, ყოველი წლის 1 იანვრის მდგომარეობით, რაიონის გამგეობა ამტკიცებდა მიწის ბალანსს, რომელსაც შემდეგ იხილავდა საქართველოს მიწის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტი და დასამტკიცებლად წარუდგენდა საქართველოს მიწისტრთა კაბინეტს.

მას შემდეგ, რაც ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე, ჩვენის აზრით, ქართული მიწის ღალატის ფასად 2004 წელს გაუქმდა საქართველოს მიწის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტი, საქართველოს მიწის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტის ლიკვიდაციასთან ერთად გაუქმდა მის დაქვემდებარებაში არსებული მიწათმომწყობის სამეცნიერო კვლევითი და საპროექტო ინსტიტუტი და ნიადაგმცოდნეობის ლაბორატორია, გაჩერდა ნიადაგების კვლევისა და სხვა მიმდინარე სამუშაოები. სახელმწიფო აგრარულ უნივერსიტეტში (ამ დარგის ერთადერთ უმაღლეს სასწავლებელში) შეწყდა მიწათმომწყობთა კადრების გამოშვება. მიწის აღრიცხვა და მიწის ბალანსის შედგენა ქვეყანაში დღემდე არ ხორციელდება. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ დღეს ვერავინ გეტყვით, რამდენი ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო სავარგული გააჩნია ქვეყანას, მათ შორის რამდენია კერძო, მუნიციპალურ თუ სახელმწიფო საკუთრებაში.

რაც მთავარია, არ ვიცით მინის ფართობები დანიშნულებისა და კატეგორიების მიხედვით. არ ვიცით, რამდენი ჰექტარი ვენახი, ხილის ბაღები, ჩაი, ციტრუსი და სხვა კულტურები გვაქვს. არ არის დაზუსტებული საზღვრები რუსეთთან, აზერბაიჯანთან და სომხეთთან.

საინტერესოა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ როგორ შეიმუშავა: „სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიული გეგმა 2012- 2022 წ.წ.“, როდესაც არ იცის რამდენი სასოფლო სამეურნეო სავარგული აქვს კულტურებისა და საკუთრების მიხედვით?!

საყურადღებოა, რომ მინის ბალანსი მოიცავდა მონაცემებს დასავლეთ საქართველოში მინების მეორადი დაჭაობების, ხოლო აღმოსავლეთ საქართველოს რიგ რაიონებში - პირობითი გაუდაბნოების, ეროზირებული, დამლაშებული და სხვა არასასურველი პროცესების შესახებ. უკანასკნელ პერიოდში ეს პროცესები, ბუნებრივია, უფრო ფართო ხასიათს მიიღებდა, მაგრამ თუ რა მდგომარეობაა დღეს ამ მიმართულებით, დაბეჯითებით ვერავინ იტყვის, სათანადო მონაცემების არარსებობის გამო.

საქართველოს ძირითადი ნივთობრივი სიმდიდრის ყოველწლიურ ბალანსში მინა აღირიცხებოდა დანიშნულებისა და კატეგორიების, აგრეთვე საკუთრებისა და სარგებლობის ფორმების მი-

ხედვით. მასში აისახებოდა წლის განმავლობაში მიწის კატეგორიებში, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებში და საკუთრება-სარგებლობაში მომხდარი რაოდენობრივ-ხარისხობრივი ცვლილებები. საქართველოს მიწის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტის წარდგენილ მონაცემებს საქართველოს მთავრობა განიხილავდა და მიიღებდა შესაბამის დადგენილებას, რომელშიც მოცემული იყო მიწების უფრო რაციონალურად მართვის რეკომენდაციები. მიწის ყოველწლიური ბალანსის საშუალებით სახელმწიფო აკონტროლებდა მიწის ფონდში მომხდარ ნებისმიერ ცვლილებას, მათ შორის, ინტენსიური და არაინტენსიური სავარგულების მატება-კლების დინამიკას, ქალაქმშენებლობის, გზებისა და სხვა საჭიროებისთვის სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ბრუნვიდან ამოღებას, სამაგიეროდ მიწის ჩანაცვლებას რაც სამწუხაროდ დღემდე არ ხდება.

დღეს საქართველოს არცერთი კანონმდებლობა არ იცავს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთებს დაქუცმაცებისგან და გაუბედურებისგან. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი ნაცვლად იმისა, რომ მიწებს იცავდეს დაქუცმაცებისგან, პირიქით, ხელს უწყობს დაქუცმაცებას (მემკვიდრეობის სამართალი). არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ 2019 წლის 25 ივნისს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო ორი კანონი, მათ შორის ერთი ორგანული კანონი

„საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ და მეორე კანონი „მიწის მიზნობრივი დანიშნულების განსაზღვრისა და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის მდგრადი მართვის შესახებ“.

ამ კანონების მიღების შემდეგ მიწათსარგებლობის საკითხები გაუმჯობესდა, მაგრამ ეს სრულებით არ არის საკმარისი. აღნიშნული კანონის შესაბამისად საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეიქმნა მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტო.

ჩემი აზრით, უკეთესი იქნებოდა სააგენტო არა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაქვემდებარებაში ყოფილიყო, არამედ შექმნილიყო დამოუკიდებელი, საქართველოს მიწის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტი, როგორც იყო 2004 წლამდე. იმისათვის, რომ მდგომარეობა რადიკალურად გამოსწორდეს, საჭიროა შემდეგი ღონისძიებების გატარება:

- აუცილებელია საქართველოში ჩატარდეს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების კონსოლიდაცია;

- უნდა აღდგეს საქართველოს მიწის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტი ან ზემოთ აღნიშნული სააგენტო გარდაიქმნას დამოუკიდებელ სააგენტოდ.

● რაც ყველაზე არსებითია, უნდა დამუშავდეს და საქართველოს პარლამენტმა მიიღოს საქართველოს მიწის კოდექსი. საჭიროა კანონმდებლობა იცავდეს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებს დანაწევრებისგან და მის გადაყვანას არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებით; უნდა განხორციელდეს მიწათსარგებლობის აღრიცხვა და მონიტორინგი, რომელმაც პასუხი უნდა გასცეს კითხვებს – როგორია მიწათსარგებლობის საერთო მდგომარეობა ქვეყანაში, რა არასასურველი ცვლილებებია მოსალოდნელი და რა ღონისძიებებია განსახორციელებელი, პირველ რიგში უნდა დავინყოთ ყოველწლიური მიწის ბალანსის შედგენა; უნდა შემუშავდეს მიწის გაუმჯობესებული მართვის სტრატეგია, რაც ხელს შეუწყობს მიწის ფრაგმენტაციის პრობლემის მოგვარებას. ასევე შესამუშავებელია დანიშნულებისა და კატეგორიების მიხედვით მიწის აღრიცხვის კონცეფცია. უნდა განისაზღვროს სახელმწიფო ორგანო, რომელიც უზრუნველყოფს მიწათსარგებლობის აღრიცხვისა და მიწის მონიტორინგის ფუნქციის განხორციელებას. ჩვენის აზრით, საქართველოს მიწის ფართობების აღრიცხვის უგულველყოფა სახელმწიფოებრივი დანაშაულია და მომავალი თაობა ამას არ გვაპატიებს.

საქართველოში ქართული მიწის პრობლემურ საკითხებთან დაკავშირებით ოფიციალური

წერილები სხვადასხვა პერიოდში გაეგზავნა საქართველოს ყოფილ პრეზიდენტს, ბატონ **მიხეილ სააკაშვილს**, საქართველოს ყოფილ პრემიერ მინისტრს, ბატონ **ბიძინა ივანიშვილს**, საქართველოს პრემიერ მინისტრს, ბატონ **ირაკლი ღარიბაშვილს**, საქართველოს პარლამენტის ყოფილ თავმჯდომარეს, ბატონ **დავით უსუფაშვილს**, საქართველოს ყოფილ იუსტიციის მინისტრს, ქალბატონ **თეა წულუკიანს**, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების ყოფილ მინისტრს და საქართველოს სოფლის მეურნეობის ყოფილ მინისტრს.

სამწუხაროდ, დღემდე არავითარი რეაგირება არ ყოფილა, თუ არ ჩავთვლით 2019 წლის 25 ივნისს მიღებულ ორ კანონს, რომელზეც ზემოთ აღვნიშნეთ. ასევე აღსანიშნავია, რომ გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ N49, 2015წ. გაკეთდა მიმართვა საქართველოს საზოგადოებაზე „საქართველოს მინა განსაცდელშია“, რომლებსაც ხელს აწერენ:

მერაბ ბოხუა, მამუკა გიორგაძე, რევაზ გოგოხია, თენგიზ დიხამინჯია, მერაბ ვაჩნაძე, ჯემალ კაციტაძე, პაატა კოლუაშვილი, გულნარა მარგველაშვილი, გურამ მაქაცარია, ზაზა მგალობლიშვილი, ანზორ მესხიშვილი, ზურაბ მიქელაძე, გრიგოლ მურღულია, ნოდარ ნათაძე, ზაურ ნაჭყებია, იური პაპასქუა, ოთარ ჟორდანიანი, ბადრი რამიშვილი, ყარამან ფალავა, ლევან ფრუიძე,

პაატა ცნობილადე, მერაბ შათირიშვილი, ლევან ჩაჩუა, შოთა ჩხეიძე, ნიკო ჩიხლაძე, ზაურ ჯინჯოლავა, დოდო ჯოლოხავა, მიხეილ ჯიბუტი.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან რომ გაუმჯობესდეს საქართველოში მიწის მართვის საკითხები, გასატარებელია შემდეგი 4 ძირითადი ღონისძიება:

1. საქართველოს პარლამენტმა მიიღოს მიწის კოდექსი;
2. გადაუდებლად ჩატარდეს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების კონსოლიდაცია;
3. აღდგეს მიწის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტი;
4. დაუყოვნებლივ დაიწყოს მიწის ბალანსის წარმოება.

ძვირფასო მკითხველო!

ჩემი პატარა ნიგნი აქ უნდა დამთავრებულიყო, თუმცა 2021 წლის ივლისის დღეებში განვითარებული მოვლენების გამო, მიზანშეწონილად მიმაჩნია, ზოგიერთი ცნობილი და უცნობი ავტორების მოსაზრება/გამონათქვამები გამოვაქვეყნო. ქვევით მოყვანილი ფაქტებით ძალიან ნუ გამიბრაზდებით, რადგან ვიხელმძღვანელებ ქართული ანდაზით: „მოყვარეს პირში უძრახე, მტერს პირს უკანო!“

ილია ჭავჭავაძე

ბედნიერი ერი

ჩვენისთანა ბედნიერი განა სადმე არის ერი?!
მძიმე ყალბით, ლამაზ ფალბით მორთული და მშვენიერი
უნყინარი, უჩინარი, ქედდრეკილი, მადლიერი;
უშფოთველი, ქვეძრომელი, რიგიანი, წესიერი;
ყოვლად მთმენი, ვით ჯორ-ცხენი, ნახედნი და ღონიერი;
ჩვენისთანა ბედნიერი განა არის სადმე ერი?!
ყველა უნჯი, ყველა მუნჯი, გულჩვილი და ღმობიერი;
თვალაბმული, თავაკრული, პირს ლაგამი ზომიერი;
ყველა ყრუი, ყველა ცრუი, ჭკვადამჯდარი, გულხმიერი;
მცირე, დიდი, ყველა ფლიდი, ცუდლუტი და მანკიერი.
ჩვენისთანა ბედნიერი განა არის სადმე ერი?!
მტვერნაყრილი, თავდახრილი, ყოვლად უქმი, უდიერი;
უზღუდონი, გზამრუდონი, არ გამტანი და ცბიერი;
მტრის არ-მცნობი, მოყვრის მგმობი, გარეთ მხდალი,
შინ ძლიერი;
არ-რის მქონე, არ-რის მცოდნე, უზრუნველი და მძიერი.
ჩვენისთანა ბედნიერი განა არის სადმე ერი?!

აპაკი წმრეთელი

„ვეღრება“

„ძმაო, მკითხველო! ძმობას გაფიცებ,
კაცი რომ ნახო შენ დაცემული,
თუ რად დაეცა მიზეზს ნუ ეძებ!
შენი ვალია, შეგტკივდეს გული!
შეგტკივდეს, მაგრამ ესეც უნდა სცნა,
რომ დაცემული არის ორგვარი:
ერთს ჰსურს ადგომა, უნდა თავის ხსნა,
და მეორე კი გდია, ვით მკვდარი!
ერთი მოელის კაცთაგან შველას:
ებრძვის თვის დამცემს, რაც შეიძლება;
მეორე ვერ გრძნობს ამაებს ყველას
და მტერს პირუტყვებრ ემორჩილება!
პირველს თუ შეხვდე, შრომა უკურთხე,
ხელი მიეცი, წამოაყენე,
და მეორეს კი ზედ დააფურთხე!
იტირე მაგრამ, ზურგი უჩვენე!“
შემდეგი აზრი თქვას აქ წერტილმა
რადგან ჩემს კალამს, არა აქვს ნება
უნდა პირუტყვებრ ჩავინყვიტო ხმა,
თორემ ჩემს ბატონს ეს ეწყინება
უნდა ჩავყლაპო სიტყვები ძალით,
გულს თუ დამაგდა ვერც დავახველო,
ამას კი ვიტყვი, თუნდაც მომკალით!
„ფურთხის ღირსი ხარ შენ საქართველო!“

შენიშნები ავტორი

„ბუნებით ყველა გურჯი მოღალატეა, ოღონდ ეგ არის, ზოგს ეძლევა ღალატის საშუალება და ზოგს არაო. - მერე დაუმატა, - მოღალატესთან საქმის დაჭერას სიბრძნე სჭირდება, რადგან, ვინც მოყვარეს უღალატებს, ის მტერსაც უღალატებს, შენი მტრის მოღალატე ან უნდა მოკლა ან ძალიან დიდი ჯამაგირი გაუჩინოო.

ბრძენი იყო ალი-მირზა, თანაც გურჯებსა და გურჯისტანს, ჩანს, მართლა კარგად იცნობდა: შურიანები არიანო, ერთიმეორის სიკეთე მოსვენებას უკარგავთ და, ვინც მათს ამ თვისებას ბრძნულად გამოიყენებს, როცა დასჭირდება, ერთმანეთს იოლად გადაჰკიდებსო. გურჯი უნდა აქოო, დაგვარიგა, თავი ისე უნდა მოაჩვენო, ვითომ შენ იმის ფერხთა მტვრად არა ღირხარო, გურჯი გულუბრყვილოა, თანაც გადამთიელის ნათქვამს ყოველთვის უფრო იოლად იჯერებს, ვიდრე თავისიანისას, ამიტომ, სწრაფად მოგენდობა და შეუყვარდება, ხოლო რაკი შენ შეუყვარდება, საკუთარი ძმა შესძულდება, რადგან ერთი გურჯის გულში ორი სიყვარული ვერ ეტევაო. გურჯების უგუნურობა ყველაზე უკეთ მათს ამპარტავნობაში ჩანსო; თავიანთ ურიცხვ ნაკლს ისე სასოებით მალავენ, თითქოს ერთი რამ ძვირფასი საგანძური იყოს; ყველაფერი შეიძლება გაპატიონ, მაგრამ მათი ნაკლი თუ შეამჩნიე, ამას

არამც და არამც არ გაპატიებენ, ამიტომ თავი ისე დაიჭირეთ, ვითომ გურჯისთანა სრულქმნილი თქვენს დღეში არ გენახოთ; ამით ორ რამეს მიაღწევთ - მორჩილებაშიც გეყოლებათ და თავის უთვალავ ნაკლსაც ევრასოდეს მოიშორებსო.

თან გვირჩია, ოქრო ნაიღეთ გურჯისტანშიო, ბევრი ოქრო ნაიღეთ, გურჯი ოქროს დახარბდება და მონად გაგიხდება, ხოლო, რაკი მონად გაგიხდება, არც ოქროს დაკარგავ, რადგან შენი მონის ოქრო იგივე შენი ოქროა. გახსოვდეთ, მაძლარი გურჯი კარგი გურჯია, მაძლარ გურჯს მხართედოზე წოლა და სლოკინი უყვარსო. მე სულთნის ლაშქარში მრავალი გურჯი მენახა, რომელთაც ომებში დიდად გაეთქვათ სახელი, ამიტომ ვკითხე, ბრძოლა როგორ იციან-მეთქი. ბრძოლა კარგი იციანო, მომიგო ალი-მირზამ, მაგრამ ისეთი არა, როგორც ღალატი, ღალატის ხელოვნებაში მაგათ ბადალი არა ჰყავთო, ისე კი, სხვის ლაშქარში უფრო მონდომებით იბრძვიან, ვინაიდან, უცხოთა წინაშე თავის გამოჩენა უყვართო.“

კონსტანტინე კაპანელი

ასე ახასიათებს ქართულ საზოგადოებას 1925 წელს კონსტანტინე კაპანელი „ქართველი საზოგადო მოღვაწე ფლიდი, ცულლუტი და მანკიერია; ქართველი ხელოვანი ცრუ, კუდაბზიკა და ტრაბახაა; ქართული საზოგადო დაწესებულება ინტრიგებისა და ჭორების საზიზლარი ბუდეა; ქართველი დილიდან საღამომდე სულ იმაზე ფიქრობს, თუ როგორ დაამციროს მეორე ქართველი. წახდება თუ არა ამით საერთო საქმე, ეს ქართველს არ აწუხებს. ქართველი მუხანათი და ვერაგია თავისიანებში; უცხო ტომში გარეული იგი კეთილშობილი და მორჩილი მოსამსახურეა. ქართველი საქმის სათავეში საზიზლარია: დაიკავებს თუ არა საპატიო ადგილს, მაშინვე თავხედურად გაიბღინძება... თეატრი, ბანკი, რკინიგზა, სასწავლებელი, რედაქცია - ყოველი საზოგადო და სახელმწიფო დაწესებულება ჭორებითაა სავსე და ინტრიგებში იხრჩობა. შედეგი ამ ჭორებისა და ინტრიგებისა ის არის, რომ თავმოყვარე, პატიოსანი და ნიჭიერი მუშაკი დაწესებულებიდან გადის, რადგან ვერ ითმენს უზნეობასა და უსინდისობას; დაწესებულებაში რჩება უნიჭო, უსინდისო, ფლიდი, მოღალატე, რომელსაც მხოლოდ თავისი პირადობა აინტერესებს და რომლის იდეალია ყველაფერი დაშალოს, ოღონდ კი თავის თავს ასიამოვნოს...“

მუხრან მაჭავარიანი

„კარგადა ვარო - კაცი რომ გეტყვის,
გადაუჭირო უნდა მათრახი!
კაცი რომ ეხლა კარგად იქნება,
ან სულელია, ან და ჩათლახი!“

კონსტანტინე გამსახურდია

„ჩვენში ყოველ ნაბიჭვარს აზნაურობა სწყურია, ყოველ ნაცარქექიას - სარდლობა, ჩვენი უბერურება ეგაა: სხვის ფანდურზე ბუქნაობა გვიყვარს, ამიტომაც მუსრს ავლებდა საქართველოს სხვის ქვეყნებში ატეხილი ჭირი. ოდითგანვე ასე მოგვდგამს ქართველებს: დიდი კაცი თუ გამოგვერია, მას ისე დავკორტინით, როგორც დაკოდილ ძერას ყვავები.“

ჯუმბერ პათიაშვილი

ქართველებს გენებში გვაქვს შურიანობა
და უმადურობა!

თეიმურაზ ქორიძე

„პოლიტიკოსები ძირითადად უპროფესიო ან ხელმოცარული ადამიანები ბრძანდებიან, არის გამონაკლისებიც... პოლიტიკოსები, ქვეშეცნეულად საშუალო ან უფრო დაბალი გონებრივი შესაძლებლობების ადამიანები არიან (თუმცა ამაში საკუთარ თავს არ უტყდებიან!), სამაგიეროდ, მათ ხელშია ძალაუფლება, რითაც საკუთარი ნაკლის გადაფარვას, უფრო ხშირად კი ამ ნაკლის ღირსებად წარმოჩენას ცდილობენ - მოჩვენებითი სიდარბაისლით, აგრესიულობით, შეუფერებელი ლაყბობით, ან სულაც „ბრძნული მდუმარებით.“

ანზორ მესხიშვილი

ნიუ იორკში არის დიდი ზოოპარკი, რომ შედიხარ კარებში საკუთარ თავს ხედავ სარკეში. ზემოთ წარწერაა ინგლისურად: „ყველაზე საშიში ცხოველი“!

გეშინოდეს წყლის, ცეცხლის და ადამიანის.

ქვეყანა, რომელიც!

1. მსოფლიოში 5000-მდე ერია და 200-მდე სახელმწიფო. ჩვენ ერთ-ერთი უძველესი ისტორიის მქონე ერი ვართ და სახელმწიფოც გვაქვს.

2. საქართველოში ქრისტეს კვართია.

3. მსოფლიოში 7000-ზე მეტი ენა არსებობს, დამწერლობა კი სულ 14-ია. აქედან, ერთ-ერთი ქართულია, მეხუთე - სიძველის მიხედვით.

4. ქართული მწერლობა 15 საუკუნეს ითვლის. შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“ მსოფლიოს კლასიკადაა აღიარებული.

5. საქართველო - უძველეს ევროპელთა სამშობლოა, - ზეზვას და მზიას შთამომავლები!

6. საქართველო - ძაფის უძველესი სამშობლოა! დადასტურებულია, რომ 34 ათასი წლის წინათ, დასავლეთ საქართველოში დაიწნა პირველი ძაფი!

7. საქართველო - ოქროს წარმოების უძველესი სამშობლოა!

8. საქართველოს მეტალურგიის სამშობლოდ მიიჩნევენ, აქ აღმოჩენილია უძველესი არტეფაქტები. ძველბერძნულ ენაში - პროტოქართველ ხალიბთა (ხალდეველ-ქალდეველთა) ტომის სახელი - „ხალიუფს“ ითარგმნება, როგორც - „რკინა“! ანუ სწორედ, პროტოქართული ცივილიზაციიდან გავრცელდა მეტალურგია და რკინის იარაღი ასირიაში, მესოპოტამიასა თუ ძველ საბერძნეთში...

9. შესაძლებელია, საქართველო თაფლის უძველეს სამშობლოდაც აღიარონ! არქეოლოგებმა ბორჯომის მახლობლად აღმოაჩინეს 5,5 ათასი წლის წინანდელი თაფლის ჭურჭელი! ეს კი, 2 ათასი წლით ძველი თაფლია, რომელიც ეგვიპტეში, თვით ტუტანხამონის სამარხშია აღმოჩენილი!

10. ქართული ხალხური სიმღერა 2001 წელს „იუნესკომ“ კაცობრიობის ზეპირსიტყვიერი და არამატერიალური მემკვიდრეობის შედევრად აღიარა. 1977 წელს ილია ზაქაიძისა და როსტომ საგინაშვილის მიერ შესრულებული „ჩაკრულო“ NASA-მ კოსმოსში, მზის სისტემაში გაიგზავნა. მსოფლიო შედევრების 25 სიმღერას შორის იყო ჩაკრულო, საბჭოთა კავშირიდან ერთადერთი. ოქროს დისკზე დატანილია ასევე „დედამინის ხმები“, (წყლის ხმაური, ბავშვის ტირილი, ჭეჭა-ქუხილის ხმა, მისალმება 60 ენაზე და სხვ.)

11. ქართულ ხალხურ ცეკვას მრავალი საუკუნის ისტორია აქვს. ქართული ქორეოგრაფია მსოფლიოში საუკეთესოდაა მიჩნეული.

12. საქართველო ვაზისა და ღვინის სამშობლოა. საქართველოში ექვსასამდე ყურძნის ჯიშია. საქართველოში აღმოჩენილია 8 ათასი წლის წინანდელი ქვევრი, ყურძნის წიპნებით! გაერო-მ (იუნესკო-მ) ქართული ქვევრი და ღვინის წარმოება კაცობრიობის არამატერიალურ მემკვიდრეობად აღიარა!

13. საქართველო ხორბლის ერთ-ერთი სამ-

შობლოა, მსოფლიოში 27 სახეობის ხორბალია და აქედან 14 ქართული ჯიშისაა.

14. ქართული სამზარეულო აღიარებული და გამოორჩეულია თავისი მრავალფეროვნებით.

15. საქართველოში 1000-ზე მეტი მინერალური წყალია.

16. საქართველოს გარდა, ძნელად დაასახელებთ ქვეყანას, სადაც უდაბნოც, ტროპიკული ტყეც, ზღვისპირეთიც და თოვლიანი მწვერვალებიც იქნება.

17. დედამიწაზე ნიადაგის 47 სახეობაა და აქედან საქართველოშია - 44.

18. საქართველო მსოფლიოში გასტრონომიული ტურიზმის პირველ სამეულშია.

19. ცნობილმა ბრიტანულმა გამოცემამ “ზეტელეგრაფმა” გამოაქვეყნა რეიტინგი - მსოფლიოს 10 არაჩვეულებრივი ადგილი, რომლის შესახებაც ჯერ არ გსმენიათ (იგი შეადგინეს ცნობილმა მოგზაურებმა **სოფი იბოტსენმა** და **მაქსიმ ლოუვერჰორმა**) ქალაქ მეროე (სუდანი) ქ. მუშ-ჰედი (ირანი) ვეფხვების ნაკრძალი კანხა (ინდოეთი), კუნძული სოკოტრა (იემენი) კახეთის რეგიონი (საქართველო).

20, ქართული ჩურჩხელა მსოფლიო ტკბილეულთა ათეულშია (მეშვიდე ადგილზე)

21. თბილისის ივანე ჯავახიშვილის უნივერსიტეტი ერთ-ერთი ძველი, ქართული უნივერსიტეტია ევრაზიის კონტინენტზე.

22. საქართველო უძველეს ცივილიზაციათა სამეულში დასახელდა. ამის შესახებ ინფორმაციას sova.news The Top Tens-ზე დაყრდნობით აქვეყნებს. პირველ და მეორე ადგილებს საბერძნეთი და ეგვიპტე იყოფენ. ეს რეიტინგი ძველი ცივილიზაციებისთვის დამახასიათებელი კრიტერიუმების მიხედვით შეადგინეს.

23. გასულ წელს, The Top Tens-ის რეიტინგში საქართველოს მეფე - დავით აღმაშენებელი მსოფლიოს ყველა დროის საუკეთესო სამხედრო მეთაურების სიის სათავეში მოხვდა. ქართველმა მეფემ ალექსანდრე მაკედონელსაც გაუსწრო.

24. საქართველოს ხუთჯვრიანი დროშა მე-13 საუკუნით თარიღდება და ის მსოფლიოში სიძველით დანიის შემდეგ მეორეა, ეს მსოფლიო ჰერალდიკის საბჭომ დაამტკიცა.

25. საქართველოში, მკვლევარების მიერ დადგენილია ფლორის 4200 სახეობა, ეს ძალიან მაღალი ციფრია. აქედან, 22% ენდემია, ანუ ისეთი, მარტო აქ, ამ მიწაზე რომ ხარობს.!

26. ფლობს 80 მილიარდ ტონა მარგანეცს (მსოფლიო მარაგის 70%).

27. მოდის 500 მეტი სახეობის “ქრისტეს სისხლა” (მსოფლიოში 6-ია, ისიც ველური ჯიშის და 6-ვე ქართული ჯიშებია) საფრენგეთს 500 ჯერ ვუსწრებთ!

28. ქართული მინა, რომელზეც მოდის მსოფლიოში ყველაზე გემრიელი, ჯამრთელი ხილი და

ბოსტნეული, დაუფასებელია!

29. ქვეყანა, სადაც წყალია იმდენი, რომელიც 7 მილიარდმა ადამიანმა რომ დღეში 3 ლიტრი დალიოს ქვეყნის წყლის მარაგის 60% შეადგენს, რომელიც ათასობით ტრილიონის ქონებაა (შეუფასებელი)

30. უამრავი სხვა ბუნებრივი რესურსით მდიდარი, რომლის ღირებულებაც ათას ტრილიონს სცდება

31. 77 სახეობის წიაღია.

32. ქვეყანა, რომელიც ორ კონტინტეტს აკავშირებს! უამრავი ტვირთი, ნავთობი და ტურსიტი გადის!

კატივცემული მკითხველო!

თუ თქვენ ეს წიგნი საფუძვლიანად წაიკითხეთ ბოლომდე, იმედია დაგაფიქრებთ და თქვენი სული და გული აფორიაქდება, იმედია, საჭირო დასკვნებს გამოიტანთ და არ იფიქრებთ მხოლოდ თქვენს თავზე, იმედია იფიქრებთ თქვენს შვილებსა და შვილიშვილებზე, საქართველოზე, მის მომავალზე, რატომ ვართ ასეთ მდგომარეობაში, როდესაც ვფლობთ საუკეთესო მიწა-წყალს, საუკეთესო ბუნებრივ პირობებს და უამრავ წიაღისა და წყლის საბადოებს? იმედია მშობლებს, შვილებს, შვილიშვილებს, მეგობრებს სამშობლოს სიყვარული მხოლოდ სუფრაზე სასმისით ხელში კი არ გაგახსენდებათ და წარმოთქვამთ გრძელ სადღეგრძელოებს, არამედ თქვენი პრაქტიკული საქმიანობით შეჰქმნით ისეთ ქვეყანას, ყველას რომ გვეამაყებოდეს და გვიხაროდეს, არ გვეკონდეს უფასო სასაბილოები და არ გვეყავდეს მათხოვრები. მ.შ.პ. ერთ სულ მოსახლეზე სულ ცოტა 70 ათასი დოლარი იყოს და პენსიონერის პენსიის მინიმუმი 700 დოლარი. ეს შესაძლებელია და ეს ჩვენზე დამოკიდებული. ბევრის თქმა შეიძლება, მაგრამ აქ გავჩერდები, დანარჩენი სათქმელი და საქმე თქვენთვის მომინდვია.

ორ ზღვას შუა ძველისძველად
საომარი იყო ლელო,
ის გადარჩა
და სახელად
ენოდება საქართველო.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ნოდარ ჭითანავა, „საქართველოს სოფლის მეურნეობა“, თბილისი, 2015 წ.
2. ანზორ მესხიშვილი, „უძრავი ქონება“, ქ. თბილისი, 2011 წ.
3. ანზორ მესხიშვილი, „როდემდე ვჯიჯგნოთ ქართული მიწა“, ქ. თბილისი, 2016 წ.
4. ანზორ მესხიშვილი, „ჩემო ქართულო მიწავ“, ქ. თბილისი, 2015 წ.
5. ანზორ მესხიშვილი, „ფიზიკური პირის - მოქალაქის გადასახადები“, ქ. თბილისი, 2011 წ.
6. ალექსანდრე სიჭინავა, პაატა კოლუაშვილი, დავით ეგიაშვილი, ანზორ მესხიშვილი „უძრავი ქონების ეკონომიკა“ - სახელმძღვანელო, ქ. თბილისი, 2013 წ.
7. იოსებ ბაჩიაშვილი, „ერი და დრო“ (ანუ გვიყვარს თუ არა ქართველებს საქართველო), ქ. თბილისი, 2014 წ.

ქართული მიწის გუშაბი

საქართველოს მიწის უანგარო მსახურს, სამშობლოს უანგარო მოსიყვარულეს, გამორჩეულ პროფესიონალს, გულისხმიერ კოლეგასა და აღმზრდელს, ეკონომიკის დოქტორს, პროფესორ ანზორ მესხიშვილს ვულოცავთ 80 წლის იუბილეს.

ანზორ მესხიშვილი ცნობილი მეცნიერია მინათსარგებლობის, მინათმონწყობისა და მიწის კადასტრის პრობლემების კვლევის სფეროში. ამ პრობლემებს მან მრავალი საგულისხმო ნაშრომი მიუძღვნა. ავტორია 100-ზე მეტი სამეცნიერო შრომის, 14 წიგნის და 1 სახელმძღვანელოსი. მისმა მოღვაწეობამ საზოგადოებაში დიდი ინტერესი და ყურადღება დაიმსახურა.

ანზორ მესხიშვილი ის ადამიანია, ვინც ათეულობით წელია, ხმალამოღებული იბრძვის ქართული მიწის, როგორც ქართველი ერის ფასდაუდებელი სიმდიდრის გადასარჩენად. მისი ანალიტიკურ-კრიტიკული ხასიათის სტატიები სისტემატურად ქვეყნდება ქართულ ბეჭდვით და ელექტრონულ მედიაში, სადაც ავტორი პროფესიონალური სიღრმით განიხილავს ქართულ მიწასთან დაკავშირებულ უმწვავეს პრობლემებს.

ამჟამად ბატონი ანზორი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორია; არის გაეროს შესაბამისი სტრუქტურის სერტიფიცირებული ექსპერტი მინათსარგებლობასა და კადას-

ტრში, პროფესიონალ კონსულტანტთა ჯგუფის მთავარი კონსულტანტი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის „მინის ფონდის მართვის მეცნიერული უზრუნველყოფის მუდმივმოქმედი კომისიის“ წევრი, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის კოორდინატორი მინათსარგებლობის მიმართულებით, ჟურნალის „ბიზნესი და კანონმდებლობა“ რედკოლეგიის წევრი. დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით.

ვულოცავთ ბატონ ანზორს 80 წლის იუბილეს. ვუსურვებთ მას დღეგრძელობას, ჯანმრთელობას, ჩვენი ქვეყნის სასიკეთოდ ხანგრძლივ ნაყოფიერ მოღვაწეობას პროფესიულ და საზოგადოებრივ საქმიანობაში.

საქართველოს ს/მ მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსები:
ნოდარ ქითანავა, ომარ ქეშელაშვილი,
პაატა კოლუაშვილი;
პროფესორები:
ნაუმ ტურაბელიძე, თემურ კანდელაკი,
ჯუმბერ ფანჩულიძე;
თბილისის საპატრიო მოქალაქე
გაიოზ კანდელაკი.

გაზეთი „რეზონანსი“
ქ. თბილისი, 9 დეკემბერი, 2019 წ.

ISBN 978-9941-8-3378-6

გამომცემლობა
„ივერიონი“.
თბილისი, 2021.